

PÅ VEJ FREM

En analyse af
uddannelsesmønstret
for unge i udsatte boligområder

KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

Uddannelsesmønstrene for unge i Danmark har de seneste år ændret sig markant, så stadig flere får en ungdomsuddannelse. Center for Boligsocial Udvikling har gennem en registerbaseret analyse undersøgt, om den samme positive udvikling gør sig gældende i udsatte boligområder, og om uddannelsesmønstrene for unge i udsatte boligområder er anderledes end for andre unge i Danmark.

KONKLUSIONER

Udviklingen i de udsatte boligområder følger den positive udvikling på landsplan. Andelen af 20-årige i udsatte boligområder, der har afsluttet eller er i gang med en ungdomsuddannelse, steg i perioden fra 2008 til 2013 fra 56 til 66 %, en stigning på knap 10 procentpoint. På landsplan steg andelen i samme periode fra 74 til 81 %, hvilket svarer til en stigning på 7 procentpoint. Udviklingen i de udsatte boligområder følger således den generelle udvikling i Danmark.

Flere tager en gymnasial eller videregående uddannelse, færre en erhvervsuddannelse. Den positive udvikling i de udsatte boligområder dækker over, at markant flere unge påbegynder en videregående eller gymnasial uddannelse, mens andelen, der påbegynder en erhvervsuddannelse er faldet en smule fra 2008 til 2013.

Gymnasiale uddannelser bliver blindgyde for nogle. 7 % af alle unge i udsatte boligområder står som 25-årige med en gymnasial uddannelse uden at have bevæget sig videre i uddannelsessystemet. Det svarer til, at knap 1/5 del af de unge, der har gennemført en gymnasial uddannelse, ikke er kommet videre i uddannelsessystemet i en alder af 25 år og står dermed ligesom de unge i restgruppen tilbage uden en kompetencegivende uddannelse.

Krisen og UU-vejledningerne er sandsynlige forklaringer på udviklingen. De mest sandsynlige forklaringer på den positive udvikling både på landsplan og i de udsatte boligområder er dels den generelle økonomiske afmatning efter 2009, der har fået en del unge til vælge uddannelsesvejen frem for ufaglært beskæftigelse, og dels indførelsen af uddannelsespligt i 2010 sammen med en intensiveret uddannelsesindsats målrettet udsatte unge gennem Ungepakke 2.

Restgruppen er stadig markant større i udsatte boligområder. Restgruppen af unge, der som 25-årige står tilbage uden uddannelse eller beskæftigelse, er markant større i udsatte boligområder end på landsplan. I 2013 var 27 % af de 25-årige fra udsatte boligområder hverken færdige, i gang med en ungdomsuddannelse eller i beskæftigelse. Til sammenligning er 13 % af de unge på landsplan i restgruppen.

Stor andel af de unge i restgruppen har aldrig været i gang med en ungdomsuddannelse. 40 % af de unge i restgruppen har på intet tidspunkt, frem til de fylder 25 år, været i gang med en ungdomsuddannelse, hvilket særligt er en problematik blandt kvinderne i restgruppen. Omvendt er 60 % af de unge i restgruppen droppet ud af en eller flere ungdomsuddannelser.

Mange unge i restgruppen har allerede haft problemer i grundskolen. 42 % af de unge i restgruppen har et karaktergennemsnit på under 4 fra grundskolen, og 34 % mangler en eller flere eksaminer. Mange har således på et tidligt tidspunkt haft dårlige forudsætninger for at komme videre i uddannelsessystemet.

Færre unge efterkommere i restgruppen end forventet. Unge efterkommere er underrepræsenteret i restgruppen i de udsatte boligområder, idet gruppen udgør en mindre andel i forhold til hvor mange unge efterkommere, der bor i de udsatte boligområder samlet set. Tidligere studier af uddannelsesmønstre i hele Danmark viser, at efterkommere har mindre succes i uddannelsessystemet sammenlignet med etniske danskere. Tallene fra vores analyse viser, at denne tendens ikke gør sig gældende i udsatte boligområder.

ANBEFALINGER

I forlængelse af analysens konklusioner anbefaler CFBU følgende:

Ret fokus mod de udsatte boligområder. Først og fremmest anbefaler vi, at der rettes særlig fokus på de udsatte boligområder i beskæftigelses- og uddannelsesrettede indsatser for unge gennem fx Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) og Ungecentre, da der her findes en høj koncentration af unge, som ikke er i gang med en ungdomsuddannelse.

Styrk samarbejdet mellem UU vejledninger og lokale aktører i udsatte boligområder. De seneste års positive udvikling tyder på, at det kan lade sig gøre på kort tid at ændre uddannelsesmønstrene for unge fra udsatte boligområder. Skal denne udvikling styrkes yderligere, kræver det, at UU vejledninger og andre kommunale uddannelses- og beskæftigelsesindsatser bliver endnu bedre til at skabe en god og kontinuerlig kontakt til de udsatte unge. Udfordringen er, at en stor andel af de unge fra udsatte boligområder færdes uden for de etablerede institutioner, hvorfor de kommunale aktører, som f.eks. UU vejledere, har svært ved at etablere den fornødne kontakt til de udsatte unge. Vi anbefaler derfor, at de kommunale beskæftigelses- og uddannelsesindsatser etablerer samarbejder med f.eks. helhedsplaner med boligsocialt indhold, gadeplansindsatser, klubber eller andre lokalbaserede og opsøgende indsatser for at bygge bro mellem det kommunale system og de lokale aktørers evner til at skabe gode og tillidsbaserede relationer til de unge, deres netværk og familier. Er-

faringer fra danske områdeindsatser støtter op omkring denne anbefaling, idet resultater fra indsatserne viser, at et styrket samarbejde mellem UU vejledere, jobcenter og gadeplansmedarbejder har en positiv effekt i forhold til at få flere udsatte unge i uddannelse (Kjeldsen mf., 2015).

Fokusér mere på erhvervsuddannelserne og mindre på de gymnasiale uddannelser. Den øgede tilstrømning til gymnasiale uddannelser blandt unge er ønskværdig, men kun hvis den resulterer i, at de unge efterfølgende påbegynder en videregående uddannelse. For 7 % af en årgang er det ikke tilfældet (både i udsatte boligområder og på landsplan), og det tyder på, at for mange unge i dag påbegynder en gymnasial uddannelse. I samme periode har færre unge taget en erhvervsuddannelse, hvilket står i modsætning til de politiske målsætninger på området, hvor markant flere unge skal vælge en erhvervsuddannelse for at imødekomme arbejdsmarkedets behov for dygtige faglærte (EUD-reform, 2014). Både for de unge selv og for samfundsøkonomien er det derfor oplagt, at flere i fremtiden tager en erhvervsuddannelse.

SÅDAN HAR VI GJORT

I analysen følger vi to årgange af 15-årige fra udsatte boligområder. Udsatte boligområder er defineret som boligområder i Danmark, der har eller har haft en helhedsplan med et boligsocialt indhold. I analysen omfatter det 170 boligområder i hele landet med i alt 268.126 beboere (2013-tal). Den ene årgang er 15 år i 2003, den anden er 15 år i 2008. En sammenligning af de to grupper udvikling over tid giver mulighed for at få et overblik over udviklingen i de unges uddannelsesstatus frem til 2013. Analyserne bygger på registerdata fra Danmarks Statistik.

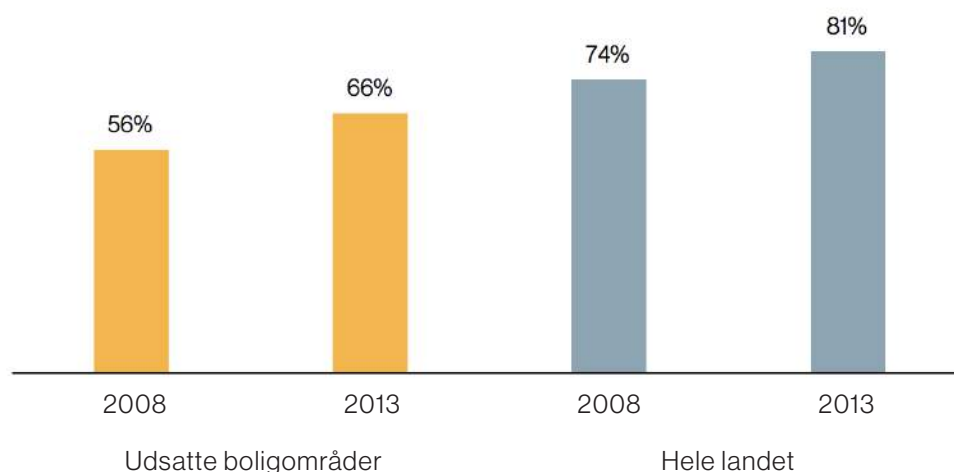
DE UNGES UDDANNELSES- FREKVENNS

Til at starte med ser vi på uddannelsesfrekvensen for 20-årige fra udsatte boligområder. Vi sammenligner to årgange af 20-årige i henholdsvis 2008 og 2013 og ser på, hvor stor en andel af de to årgange, der enten har påbegyndt eller færdiggjort en ungdomsuddannelse.

Analysen viser, at stadig flere unge i Danmark tager en ungdomsuddannelse. 81 % af landets 20-årige er i 2013 i gang med eller har færdiggjort en ungdomsuddannelse. Andelen i 2008 var 74 %, og der er derfor tale om en stigning på 7 procentpoint.

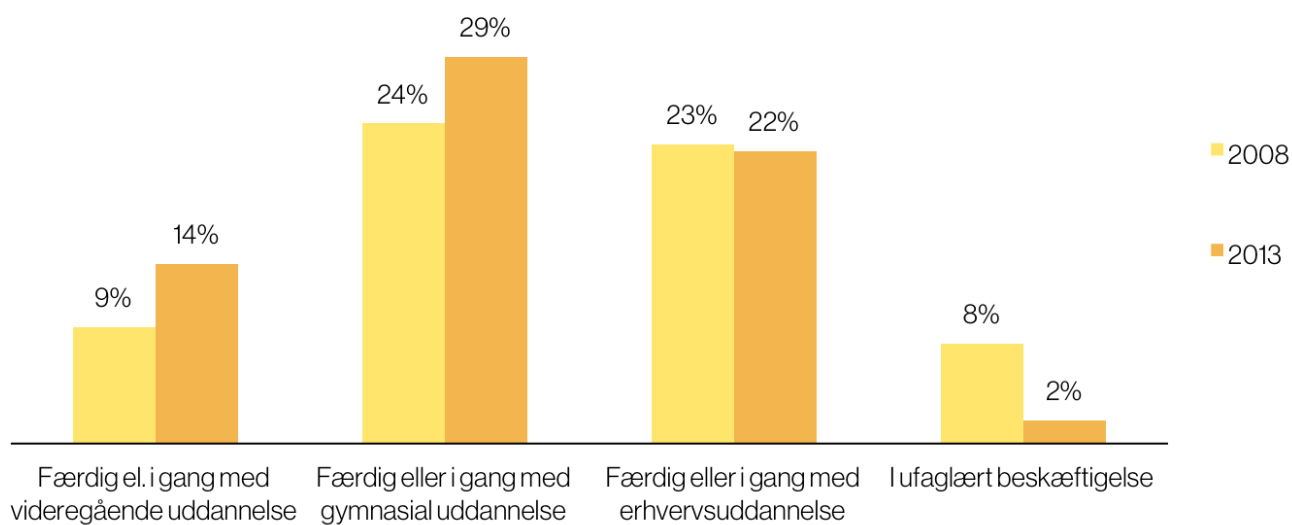
Den positive tendens gør sig også gældende i landets udsatte boligområder, hvor andelen af unge, der er i gang med eller har færdiggjort en ungdomsuddannelse, er steget fra 56 til 66 % i samme periode, hvilket svarer til en stigning på knap 10 procentpoint. Til trods for den positive udvikling ligger uddannelsesniveaueet i landets udsatte boligområder fortsat langt under landsgennemsnittet. Det er således kun 66 % af de 20-årige fra udsatte boligområder, der i 2013 er i gang med eller har færdiggjort en ungdomsuddannelse, hvilket er 15 procentpoint lavere end på landsplan (Se Figur 1). Der er således fortsat behov for at have særligt fokus på landets udsatte boligområder.

FIGUR 1: ANDELEN AF 20-ÅRIGE, DER ER I GANG MED ELLER HAR FÆRDIGGJORT EN UNGDOMSUDDANNELSE

Stigningen i andelen af unge fra udsatte boligområder, der tager en ungdomsuddannelse, skyldes, at flere unge vælger at påbegynde en gymnasial uddannelse eller en videregående uddannelse, som det ses i figur 2. Samtidig er der en beskedent tilbagegang i andelen af unge fra udsatte boligområder, der vælger en erhvervsuddannelse. Figur 2 viser også den gruppe af unge, der som 20-årige er i ufaglært beskæftigelse. Denne gruppe er blevet betragteligt mindre i perioden fra 2008 til 2013, og det tyder på, at kriseperioden efter 2009 har fået mange unge til at fravælge ufaglært beskæftigelse til fordel for uddannelse.

FIGUR 2: UDDANNELSESSTATUS FOR 20-ÅRIGE I UDSATTE BOLIGOMRÅDER

DE UNGE EFTER GRUNDSKOLEN OG FREM TIL DE ER 25 ÅR

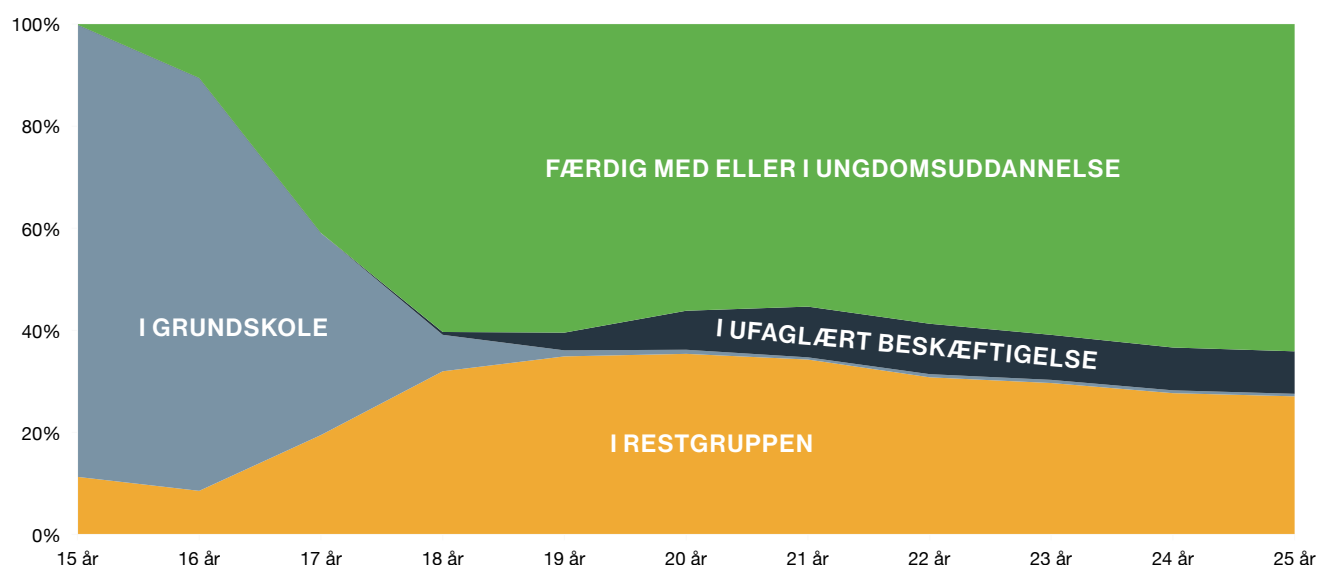
I det følgende vil vi rette blikket mod årgangen af 20-årige fra 2008 og se på deres livsforløb, fra de er 15, til de bliver 25 år i 2013.

I figur 3 ser vi udviklingen år for år, fra de unge er 15 år, og frem til de fylder 25 år. Grafen viser en kraftig vækst i både tilslutningen til ungdomsuddannelser og unge, der havner i restgruppen, fra de unge er 15, til de fylder 18 år. De fleste unge færdiggør i denne periode grundskolen og skal derfor tage en beslutning om, hvad der skal ske i deres liv.

Som 18-årige er 60 % af de unge fra udsatte boligområder startet på en ungdomsuddannelse, mens 32 % hverken er kommet i gang med en ungdomsuddannelse eller er i ufaglært beskæftigelse.

Herfra ses der et fald i tilslutningen til uddannelser, frem til de unge er 21 år, hvorefter udviklingen igen vender. Som 25-årige er det således 64 % af årgangen, der enten er i gang med eller har færdiggjort en ungdomsuddannelse, hvilket er en stigning på 9 % i forhold til, da de unge var 21 år. Udviklingen stemmer godt overens med erfaringer blandt boligsociale medarbejdere, der arbejder med unge i udsatte boligområder. De beretter, at nogle af de unge bruger lang tid på at modnes, før de er parate til at tage en beslutning om, hvad der skal ske med deres liv og derfor først sent kommer i gang med en uddannelse (Frederiksen & Madsen, 2013).'

FIGUR 3: UDDANNELSESFORLØB FOR 15-25-ÅRIGE I UDSATTE BOLIGOMRÅDER

Tabel 1: Uddannelsesstatus for årgangen af 25-årige i 2013 fra udsatte boligområder (n=3771)

Færdig el. i gang med videregående uddannelse	30 %
Færdig med erhvervsuddannelse	19 %
Færdig med gymnasial uddannelse	7 %
I gang med erhvervsuddannelse	7 %
I gang med gymnasial uddannelse	1 %
I gang med grundskole	1 %
Ufaglært beskæftigelse	8 %
Restgruppe	27 %
Total	100 %

Man skal her være opmærksom på at 19 % af de unge, der som 25-årige har færdiggjort en gymnasial uddannelse, ikke er gået i gang med en videregående uddannelse. Denne gruppe er (selvom den ikke her betragtes som en del af restgruppen) endt i en uddannelsesmæssig blindgyde uden en kompetencegivende uddannelse. Det svarer til 7 % af den samlede årgang.

En nærmere analyse af det livsforløb, der fører til at 27 % af de unge er i restgruppen som 25-årige, viser, at en stor del af denne gruppe har levet et liv isoleret fra de uddannelses- og beskæftigelsesmæssige systemer, der omgiver dem. 29 % af de unge i restgruppen som 25-årige har således hverken været i gang med en ungdomsuddannelse eller været i beskæftigelse på noget tidspunkt i alderen fra 15 til 25 år, hvilket svarer til 8 % af hele årgangen af unge fra de udsatte boligområder.

DE 25-ÅRIGE I RESTGRUPPEN

Mere end hver fjerde ung eller 27 % af de unge fra udsatte boligområder er som nævnt i restgruppen som 25-årige. Ud af en årgang på 3.770 unge svarer det til, at 1.020 unge er i restgruppen. Til sammenligning er 13 % af de unge i befolkningen i restgruppen som 25-årige. Der er dermed en høj koncentration af unge i udsatte boligområder, som systemet har svært ved at få fat i. Vi vil det følgende kigge nærmere på denne gruppe af unge.

HERKOMST OG KØN

Den etniske sammensætning af restgruppen viser, at der er signifikant færre efterkommere end forventet, hvis man sammenligner med den etniske fordeling af alle unge fra udsatte boligområder. 21 % af restgruppen er efterkommere, mens 26 % af alle unge fra udsatte boligområder er efterkommere. Tidligere danske studier af unges uddannelsesmønstre viser, at efterkommere har mindre succes i uddannelsessystemet sammenlignet med etniske danskere (Jakobsen, V., 2015). Tallene fra vores analyse viser, at denne sammenhæng ikke gør sig gældende i udsatte boligområder, hvor det er etniske danskere og indvandrere, der i højere grad end efterkommere havner i restgruppen. Vores resultater indikerer dermed, at det i højere grad end etnicitet er et spørgsmål om, hvilke muligheder et ungt menneske vokser op med, og at manglende succes i uddannelsessystemet er et udtryk for udsathed. Årsagerne til, at de unge ikke gennemfører en ungdomsuddannelse, er mange og spænder fra dårlige faglige forudsætninger til personlige og sociale udfordringer, mangel på opbakning fra familien og barrierer i forhold til at have kontakt til "systemet" (Frederiksen, N. Ø., m.f., 2014).

Tabel 2: Andelen af unge i restgruppen efter herkomst sammenlignet med alle unge fra udsatte boligområder

	Restgruppe	Alle unge
Dansk	52 %	50 %
Indvandrere	27 %	24 %
Efterkommere	21 %	26 %
Antal unge i alt	1.020	3.771

Et nærmere kig på kønsfordelingen viser, at det særligt er unge mænd, der havner i restgruppen, idet 59 % af de 25-årige i restgruppen er mænd, mens gruppen af mænd kun udgør 49 % af den samlede population. En nærmere analyse af køn og herkomst viser, at der inden for de to grupper af køn er store forskelle på fordelingen på herkomst. Blandt mændene er det således særligt de unge mænd med indvandrerbaggrund, der er overrepræsenteret i restgruppen af 25-årige, mens det for kvindernes vedkommende særligt er de etniske danske kvinder (Se Bilag 1 for yderligere detaljer).

Tabel 3: Karaktergennemsnit i dansk og matematik ved folkeskolens afgangseksamen for unge i restgruppen og hele årgangen af unge fra udsatte boligområder.

	Restgruppe	Alle unge
Mangler en eller flere eksaminer	34 %	14 %
Under 4 i karaktergennemsnit	42 %	32 %
Over 4 i karaktergennemsnit	25 %	54 %
Antal unge i alt	1.020	3.771

KARAKTERER I GRUNDSKOLEN

Der findes en klar sammenhæng mellem, hvor godt de unge har klaret sig i grundskolen og deres risiko for senere at havne i restgruppen. 42 % af de unge i restgruppen har under fire i karaktergennemsnit, mens 34 % mangler én eller flere eksaminer fra grundskolen. Det tyder på, at der er en meget tung gruppe af unge i restgruppen, som allerede i en ung alder har haft vanskeligt ved at begå sig i uddannelsessystemet. Der er altså både faglige udfordringer blandt de unge, men for nogle også manglende motivation og lyst til at deltage aktivt i uddannelsessystemet, der kommer til udtryk i de manglende eksaminer. Det understreger vigtigheden af at sætte tidligt ind allerede inden afslutningen af grundskolen.

Tabel 4: Frafaldet for unge i udsatte boligområder i restgruppen som 25-årige.

	Mand	Kvinde	Total
Aldrig startet på en ungdomsuddannelse	37 %	46 %	40 %
Droppet ud én gang	35 %	34 %	35 %
Droppet ud flere gange	28 %	21 %	25 %
Antal i alt	602	418	1.020

FRAFALD FRA UDDANNELSER

40 % af de unge i restgruppen aldrig har været i gang med en ungdomsuddannelse, mens 25 % er droppet ud af en uddannelse minimum to gange. Det viser sig samtidig, at der er forskel mellem kønnene, når det handler om, hvordan de unge agerer i uddannelsessystemet. Blandt de unge, som aldrig er startet på en ungdomsuddannelse, er kvinderne overrepræsenteret. Det tyder dermed på, at der særligt blandt kvinderne er en manglende lyst til eller kultur for at starte på en ungdomsuddannelse. Derimod handler udfordringen hos mændene i højere grad om at bryde med et mønster om gentagne frafald fra uddannelser.

Den ovenstående karakteristik af de unge viser, at restgruppen består af en heterogen gruppe af unge med mange forskellige udfordringer og livsforløb. Unge i restgruppen udgør således ikke en bestemt målgruppe af unge med fælles karakteristika. Resultaterne indikerer, at den manglende succes i uddannelsessystemet hænger sammen med udsathed og hvilke muligheder, den enkelte unge vokser op med. Derfor er der behov for at yde en helhedsorienteret indsats med inddragelse af mange forskellige aktører, som tager hånd om nogle af de unges problemstillinger i forhold til udsathed samtidig med, at der ydes en uddannelsesrettet indsats.

LITTERATURLISTE OG BILAG

LITTERATURLISTE

EUD Reform - Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser (2014), Regeringen

Frederiksen, N. Ø., m.f. (2014): Relationsarbejde i Udsatte Boligområder - Hvad får de unge ud af det?, Center for Boligsocial Udvikling

Frederiksen, N. Ø. & Madsen, M. F. (2013): Unge på Kanten af Uddannelsessystemet, Center for Boligsocial Udvikling

Jakobsen, V. (2015): Uddannelses- og Beskæftigelsesmønstre i Årene efter Grundskolen, SFi – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Kjeldsen, m.fl. (2015): Hotspot - Slutevaluering af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters hotspotpulje, Center for Boligsocial Udvikling.

BILAG

Tabel 5: Køn og herkomst for restgruppen blandt 25-årige i udsatte boligområder

	Mand	Kvinde	Total
Dansk	47 %	59 %	52 %
Indvandrere	30 %	22 %	27 %
Efterkommere	23 %	19 %	21 %
Total	59 %	41 %	100 %
Antal personer	601	419	1.020

Tabel 6: Køn og herkomst for hele årgangen af 25-årige i udsatte boligområder

	Mand	Kvinde	Total
Dansk	49 %	51 %	50 %
Indvandrere	26 %	23 %	25 %
Efterkommere	25 %	26 %	26 %
Total	51 %	49 %	100 %
Antal personer	1.961	1.810	3.771

FORFATTERE

Søren Brink Larsen
Mette Fabricius Madsen
Nikolaj Avlund

FOTOS

Kristian Brasen. Alle rettigheder
tilhører CFBU. Udgivelsen kan frit
hentes på www.cfbu.dk

DECEMBER 2015

© 2015 Center for Boligsocial Udvikling

Center for Boligsocial Udvikling
Sadelmagerporten 2A
2650 Hvidovre
Tlf: 28 35 58 85
E-mail: info@cfbu.dk
www.cfbu.dk